

1. Ainevaldkond „Kunstiained”

1.1. Kunstipädevus

Kunstipädevus seostub kultuurilise teadlikkusega, hõlmates põhiteadmisi Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest ning maailma kultuurilise mitmekesisuse mõistmist. Kunstipädevus tähendab oskust väärtustada loomingulisi saavutusi visuaalsetes kunstides ja muusikas. Kunstipädevus sisaldab kriitilis-loovat mõtlemist, mitmekesist eneseväljendusoskust, isikupära väärtustamist ning valmisolekut leida värskeid lahendusi muutuvates oludes.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) peab kunsti ja muusikat elu loomulikuks osaks ning mõistab esteetiliste tegurite olulisust igapäevaelus; 2) avastab ning väärtustab kunstide mitmekesisust ja muutumist ajas, kohas ja erinevates kultuurides;
- 3) mõtleb ning tegutseb kultuurimaastikul informeeritult ja kriitiliselt ning väljendab oma seisukohti ja emotsioone;
- 4) teostab loomingulisi ideid enesekindlalt ning asjatundlikult, väärtustab kaaslaste erinevaid ideid ja lahendusi;
- 5) võrdleb kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid; 6) tunnetab ennast kultuuritraditsioonide kandjana.

1.2. Ainevaldkonna õppeained, kohustuslikud ja valikkursused

Ainevaldkonda kuuluvad kunst ja muusika.

Kunstiainete kursuste arv on järgmine:

Kunst – 2 kursust

Muusika – 3 kursust

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Kunstivaldkonna aineid ühendab kultuurilise mitmekesisuse tundmaõppimine ning väärtustamine, rahvusliku ja kohaliku kultuuritraditsiooni edasikandmine ning kultuurilise ja rahvusliku identiteedi kujundamine. Kunstides õpitakse tundma kultuuride arengut, nähtusi ja suundumusi, kunstiliikide, -stiilide jm vastastikuseid mõjutusi, varasemate ajastute kunstiloomingu suhestumist tänapäevaga ning aktuaalsete temade käsitlemist kunstide kaudu.

Valdkonna ainetes pööratakse tähelepanu sotsiaalsete, eetiliste ja esteetiliste väärtushoiakute kujundamisele ning toetatakse avatud ja kriitilist suhtumist erinevatesse kultuurinähtustesse. Kunstiainetes eeldatakse ning võimaldatakse õpilase aktiivset osalust kunstitegevustes, mille kaudu arendatakse mõtte- ja tundemaailma, taju, loovust ning analüüsivõimet. Toetudes teadmiste ja oskustele, rakendatakse loomingulisi võimeid ning mõtestatakse iseenda ja kunstide rolli ühiskonnas.

Õppekäigud muuseumidesse ning kontserdi- ja näitusekülastused toetavad kultuuripärandi ja nüüdisaegse kultuuri väärtustamist ning kujundavad vastutustunnet selle hoidmise ja kaitsmise eest.

1.4. Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Kunstides kujundatakse väärtuspädevust omakultuuri, Euroopa ja maailma kultuuripärandi tundmaõppimisega ning selle seoseid nüüdiskultuuriga. Taotletakse kultuuri jätkusuutlikkuse mõistmist.

Õpipädevuses tähtsustub oskus kasutada ainespetsiifilist keelt info vastuvõtuks, tõlgendamiseks, edastamiseks ja talletamiseks. Oluline on kriitilis-loova mõtlemise kujundamine. Toetatakse erinevate õpistrateegiate kasutamise oskust töid kavandades, tehes ning analüüsides.

Enesemääratluspädevust kujundatakse loovülesannetes antava tagasiside ning õpilase eneseanalüüsi

kaudu. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemisel kujundatakse personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Kujundatakse valmisolekut end kunstivahendite kaudu väljendada ning luuakse eeldused elukestvaks tegelemiseks kunstidega.

Ettevõtlikkuspädevust kujundatakse kunstialaste praktiliste tegevuste kaudu, milles tähtsustub ideede genereerimine, olemasolevate ressursside hindamine, eesmärkide püstitamine ning tegevuse kavandamine ja lõpule viimine. Tähtis on iga üksikisiku initsiatiiv ja panus rühmatöösse ning vastutus oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest.

Sotsiaalset pädevust kujundatakse kunstiainetes oma tunnete ja seisukohtade väljendamise teel. Oluline on arvestada kaaslaste ideid, valmisolek neid ühises tegevuses edasi arendada ja ellu viia ning probleemidele lahendusi leida. See on ka oskus olla salliv erinevate arvamuste, ideede ning loominguliste lahenduste mitmekesisuse suhtes.

Suhtluspädevus väljendub suutlikkuses erinevatest infoallikatest pärinevaid tekste mõista ja tõlgendada ning ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult.

Matemaatikapädevuse arengut toetavad lahendusstrateegiate leidmine ja rakendamine ning lahendusideede analüüsimine.

1. 5. Lõiming

1.5.1. Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja õppeainetega

Nüüdisaegsele kultuurile on olemuslik interdistsiplinaarsus. Kunstid on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning ajastu mõtteviisidega. Inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm on oma erinevates avaldumisvormides kunstide aines ning seeläbi seotud kõigi ainevaldkondadega.

Kunstides on olulisel kohal õpilaste aktiivne loovtegevus. Praktiliste tööde ainekond on seotud nii kunstide kui ka õpilase igapäevaelu (keskkonna, aja ja ühiskonnaga) ning aktuaalsete sündmuste ja probleemidega – kasutada saab kõigis aineis õpitavat. Kunstiteoste loomiseks ja esitlemiseks rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid tehnoloogilisi vahendeid.

Nii kunst kui ka muusika lõimuvad teiste õppeainetega, eriti sotsiaalainete, keelte ja kirjandusega. Kunstis, muusikas, kirjanduses ja ajaloos õpitakse tundma eri ajastute eetilisi ja esteetilisi tõekspidamisi ning nende seotust sotsiaalsete, majanduslike, ideoloogiliste, tehnoloogiliste jm mõjutajatega.

Ühine on maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine ja väärtustamine, isiklike seisukohtade väljendus- ja põhjendusküste kujundamine ning salliv suhtumine kaaslaste eriarvamustesse ja loomingulistesse katsetustesse.

Kunstiainetes on võimalik teha koostööd teiste ainete ja ainevaldkondade piire ületavate õppeprojektide kaudu.

1.5.2. Lõiming läbivate teemadega

Kunstiainetes on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõnega on seotus tugevam. Tutvumine Eesti, Euroopa ja maailma kultuuripärandiga, kultuuri rolli teadvustamine igapäevaelus, avatud ja lugupidava suhtumise kujundamine erinevatesse kultuuritraditsioonidesse ning nüüdisaja kultuurinähtustesse on seotud läbiva teemaga „Kultuuriline identiteet”. Olulisel kohal on uute ideede, isiklike kogemuste ja emotsioonide loominguline väljendamine ning väärtustamine. Selles on tähtsal kohal noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teema „Väärtused ja kõlblus” on seotud erinevate väärtussüsteemide ja nende seoste tundmaõppimisega ajaloolis-kultuurilises kontekstis ning isiklike väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste kujundamisega. Oluline on valmisolek respektierida erinevaid arvamusi, üksteist toetada ja julgustada tegevusi kavandades ning korraldades.

Teemaga „Teabekeskond” on seotud vajaliku info leidmine ning selle kriitiline analüüs.

Tähtsustub teabekeskonna kasutamise reeglite ja intellektuaalse omandi kaitse järgimine. Teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” toetab muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas toimetuleva inimese kujunemist. Eelkõige on see seotud kunstidele omaste praktiliste loovtegevustega, kus kasutatakse erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi tehnoloogiaid/tehnikaid; õppeülesandeid täites ning esitledes rakendatakse nüüdisaegseid tehnilisi ja tehnoloogilisi vahendeid ning võtteid.

Teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” on kunstides seotud oma võimetest ja huvidest lähtuvalt sobiva kunsti-/muusikaharrastuse leidmisega. Olulisel kohal on õppekäigud, kus tutvutakse kunstide erinevate väljunditega igapäevaelus ning kunstidega seotud elukutsetega.

Õpilasi julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist.

Teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” võimaldab kunstiainete kaudu parandada õpilase enesehinnangut ning tunnustada kõiki õpilasi. Selleks on vaja kooli toetust ülekoolilistest, maakondlikest ja riiklikest võistlustest, näitustest ja kontsertidest osavõtmisel ning esinemisvõimaluste pakkumisel. Ülekooliliste aineülesannete projektide kaudu õpitakse kavandama tegevusi ning arvestama kogukonna vajadusi, rakendades eesmärgi ellu viies kunstilisi vahendeid. Teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” on seotud loodusliku ja kultuurilise mitmekesisuse ning jätkusuutlikkuse väärtustamisega. Tähtsal kohal on sotsiaalne aktiivsus – seisukohtade ja hoiakute väljendamine kunstialaste tegevuste kaudu. Tähelepanu pööratakse erinevate keskkondade, sh sotsiaalse keskkonna toimimisele, inimtegevuse mõjule keskkonna arengus ning keskkonnaprobleemide lahendamisel.

Kunstiainetes teadvustatakse kunstitegevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, millest võivad kujuneda püsivad harrastused. See lõimub nii elukestva õppe põhimõtte teadvustamise kui ka läbiva teemaga „Tervis ja ohutus”. Kunstiainetes kasutatakse paljusid materjale, töövahendeid ja instrumente, mille puhul tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

2. Muusika

2.1. Üldalused

2.1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunnetab muusika võimalusi ning näeb selle rakendusi nii enese elu ja tegevuse kui ka suhtluse, ümbritseva maailma mõtestamise, mõjutamise ning kujundamise vahendina; 2) väärtustab muusikat kui tähtsat osa inimkonna kultuuris; teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana; mõistab ja väärtustab kooriliikumise ning laulupidude sotsiaal-poliitilist olemust ja muusikahariduse tähendust;
- 3) osaleb muusikaelus, on omandanud valmisoleku muusikalisteks tegevusteks ning elukestvaks muusikaharrastuseks;
- 4) oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada; rakendab loovust muusikalisel eneseväljenduses;
- 5) teadvustab ja järgib intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ning kohustusi; kasutab nüüdisaegseid infotehnoloogiavahendeid; 6) arvestab kaaslast ning väärtustab koostööd;
- 7) orienteerub heliloomingu, interpretatsiooni, muusikapedagoogika jt muusikavaldkonna elukutsetes ja edasiõppimisvõimalustes.

2.1.2. Muusikaõpetuse kirjeldus Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi:

- 1) musitseerimine (laulmine ja pillimäng); 2) omalooming;
- 3) muusika kuulamine ja muusikalugu.

Gümnaasiumis pööratakse tähelepanu õpilaste individuaalsete võimete ja oskuste arendamisele ja rakendamisele, isikupärase mõtlemise süvendamisele ning õpilaste sotsiaalsete oskuste rakendamisele muusikalistes tegevustes, kasutades mitmekesiseid õppevorme ja -meetodeid. Klassitunnis lauldakse nii ühe- kui ka mitmehäälselt (ühislaul), kooris kolme- või neljahäälselt. Rakendatakse põhikoolis õpitud pillimänguoskusi (rütmi- ja plaatpillid, plokkflööt või väikekannel, akustiline kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi nii individuaalselt kui ka erinevates pillikoosseisudes. Muusikalisel omaloomingus innustatakse õpilasi loomingulisi ideid ellu viies kasutama nii traditsioonilisi kui ka multimeedia vahendeid.

Muusika kuulamisel tähtsustub oma arvamuse väljendamine ning selle argumenteeritud põhjendamine nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes teadmistele ja muusika oskussõnavarale. Muusikaloos tutvutakse eri ajastute väljendusvahendite, stiilide, heliloojate ja interpreetidega ning luuakse seoseid mineviku ja nüüdisaja vahel. Nii muusikatunnis kui ka tunnivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jm) kujundatakse õpilase isikupärase esinemisostkust ja ettevõtlikkust. Kontserdielu elavdamise seisukohalt on otstarbekas koostöö paikkonna muusikakooliga. Õpilaste teadmisi ning silmaringi avardavad kontsertidel ja teatrietendustel käimine ning õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: muuseumidesse, stuudiosse, kõrgkoolidesse jms, mida seostatakse võimaluse korral kursuse teemadega. Ainekavast lähtuvalt kaasatakse õpilane muusika õppesisu kavandamisse oma ettepanekute ja valikutega

2.1.3. Gümnaasiumi õpitulemused Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) rakendab oma võimeid ja oskusi muusikalistes tegevustes, kasutades omandatud muusikateoreetilisi teadmisi;
- 2) on tutvunud erinevate ajastute üldkultuurilise taustaga ning oskab luua seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel, mõistab muusika rolli eri ajastuil;
- 3) väljendab oma arvamust kuulnud muusika kohta: analüüsib ja argumenteerib seda, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- 4) oskab leida infot ja kriitiliselt suhtuda erinevatesse teabeallikatesse; oskab koostada referaati, esseed, kontserdiarvustust, uurimis- ja praktilist tööd muusikast, kasutades nüüdisaja infotehnoloogia võimalusi;
- 5) osaleb võimaluse korral koolikooris ja/või erinevates vokaal- ja pillikoosseisudes ning paikkonna muusikaelus;
- 6) on laulu- ja tantsupeo traditsiooni austaja ning edasikandja laulja, tantsija, pillimängija või muusikateadliku kuulajana/vaatajana; väärtustab ühislaulmist kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni

2.1.4. Kursuste õpitulemused ja õppesisu

I kursus „Uusaegse helikeele kujunemine. Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming“

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) rakendab oma muusikavõimeid, -teadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus;
- 2) võrdleb käsitletud ajastute üldkultuurilist tausta ning muusikanäidete põhjal keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi muusikat, leiab seoseid nüüdisajaga, oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada ning mõistab muusika rolli eri ajastuil;
- 3) analüüsib kuulatud muusikat ning muusikaüritusi, kus ta on käinud, rakendades omandatud teadmisi ja muusikasõnavara.

Õppesisu

Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming.

Laulud vokaalsete võimete, esinemisoscuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks. Pillimängu rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks. Omalooming: kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.

Muusika kuulamine ja muusikalugu.

Muusika teke ja olemus. Muusika roll vanadel kultuurirahvastel. Muusika väljendusvahendid. Helilooja ning tema kaasaeg.

Keskaeg. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Gregooriuse laul, missa, mitmehäälsuse ja noodikirja kujunemine, rüütlikultuur.

Renessanss. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Polüfoonilise muusika areng, ilmalik laul ja seltskonnamuusika, instrumentaalmuusika, reformatsioon ja muutused kirikumuusikas.

Barokk. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Õukonnamuusika, ooper, oratoorium, passioon, kontsert, prelüüd ja fuuga. Žanre tutvustatakse muusika kuulamise kaudu valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: Claudio Monteverdi, Georg Friedrich Händel, Johann Sebastian Bach, Antonio Vivaldi.

Klassitsism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Sonaaditsükkel, keelpillikvartett, sümfoonia, instrumentaalkontsert, reekviem, klassikaline sümfooniaorkester, ooperi areng. Žanre tutvustatakse muusika kuulamise kaudu valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: Franz Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven.

Õppekäigud:

- 1)muusikaüritusel (kontsert, muusikalavastus) käiminevähemalt kord kursuse vältel ning sellekohase arvamuse avaldamine suuliselt ja/või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades;
- 2)õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud vm.

II kursus

„Rahvuslikkus muusikas.

Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming“.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1)rakendab oma võimeid, muusikateadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus;
- 2)oskab muusikanäidete põhjal võrrelda romantismiajastu muusikat varasemate ajastute muusikaga ning oma arvamust argumenteeritult põhjendada; mõistab muusika rolli eri ajastuil;
- 3)oskab leida paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri seoseid;
- 4)oskab leida eesti pärimusmuusika (sh paikkonna) ja nüüdisaja folklooriilmingute seoseid ning erinevusi;
- 5)väljendab oma arvamust ja analüüsib muusikaüritusi, kus ta on käinud (võimaluse korral sidudes muusikaloo teemadega), rakendades omandatudteadmisi ning muusikasõnavara.

Õppesisu

Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming.

Laulud vokaalsete võimete, esinemisoscuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks. Pillimängu rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks. Omalooming: kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.

Muusika kuulamine ja muusikalugu.

Romantism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Soololaul, instrumentaalsed väikevormid, programmline muusika (sümfooniline poem), lavamuusika (ooper, ballett, operett).

Rahvuslikud koolkonnad. Hilisromantism. Žanre tutvustatakse muusika kuulamise kaudu valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: Franz Schubert, Fryderyk Chopin, Ferenc Liszt, Hector Berlioz, Giuseppe Verdi, Richard Wagner, Pjotr Tšaikovski, Jean Sibelius, Edvard Grieg, Richard Strauss jt.

Pärimusmuusika. Folkloor, regilaulu liigid, rahvapillid, rahvatantsud, uuem rahvalaul, uuemad laulumängud. Pärimusmuusika seosed nüüdisajaga. Muusikanäited eesti pärimusmuusikast. Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemine. Muusikaelu Eestis enne rahvuslikku ärkamisaega. Laulupidude traditsiooni kujunemine. Eesti esimesed professionaalsed heliloojad ja muusikud, esimesed sümfoonilised ja vokaalsümfoonilised suurteosed eesti muusikas. Rahvusliku helikeele kujunemine koorimuusikas, instrumentaalmuusikas ning lavamuusikas. Muusikanäidete valik

järgmiste heliloojate loomingust: Aleksander Kunileid, Friedrich August Saebelman, Karl August Hermann, Miina Härma, Konstantin Türrpu, Mihkel Lüdig, Rudolf Tobias, Mart Saar, Cyrillus Kreek, Heino Eller, Evald Aav, Eduard Tubin jt. **Õppekäigud:**

1)muusikaüritusel (kontsert, muusikalavastus) käiminevähemalt kord kursuse vältel ning sellekohase arvamuse avaldamine suuliselt ja/või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades;
2)õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud vm.

III kursus

„Muusika 20. ja 21. sajandil.

Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming“

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1)rakendab oma võimeid, muusikateadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus;
- 2)on tutvunud muusikanäidete varal džäss-, rokk- ja popmuusika väljendusvahenditega ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada, mõistab muusika rolli muutumist sajandi vältel;
- 3)oskab muusikanäidete põhjal võrrelda 20. ja 21. sajandi muusikastiile;
- 4)väljendab oma arvamust ning analüüsib muusikaüritusi, kus ta on käinud (võimaluse korral siduda muusikaloo teemadega), rakendades omandatud teadmisi ja muusikasõnavara.

Õppesisu

Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming.

Laulud vokaalsete võimete, esinemisoscuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks. Pillimängu rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks. Omalooming: kaasmängude loomine lauludele, muusika mõiste avardumine – muusikaliste improvisatsioonide sidumine nüüdismuusikaga.

Muusika kuulamine ja muusikalugu. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Massikultuur ja kõrgkultuur.

Impressionism, ekspressionism, neoklassitsism.Ülevaade 20. sajandi II poole muusikastiilidest ja-suundadest. Muusikastiile tutvustatakse muusika kuulamise kaudu valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: Claude Debussy, Maurice Ravel, Igor Stravinski, Arnold Schönberg, Carl Orff, Benjamin Britten, Sergei Prokofjev, Dmitri Šostakovitš, Olivier Messiaen, John Cage, Pierre Boulez, Steve Reich, Philip Glass, George Gershwin jt.

Eesti muusika pärast Teist maailmasõda.Muusikaelu Eestis pärast Teist maailmasõda. 20. sajandi II poole muusikasuundade peegeldused eesti koori- ja instrumentaalmuusikas. Uued suunad 21. sajandil. Muusikanäited valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: Gustav Ernesaks, Artur Kapp, Veljo Tormis, Ester Mägi, Eino Tamberg, Jaan Rääts, Lepo Sumera, Raimo Kangro, Urmas Sisask, Arvo Pärt, Erkki-Sven Tüür, Helena Tulve jt.

Džässmuusika. Džässmuusika kultuurilooline taust ja väljendusvahendid. Džässmuusika Eestis ja mujal maailmas. Muusikanäited džässmuusikast.

Pop- ja rokkmuusika. Pop- ja rokkmuusika ajaloolis-sotsiaalne taust ja väljendusvahendid, areng ning tänapäev, muusikaelu ja muusikatööstuse nüüdisaegsed suunad. Muusikanäited pop- ja rokkmuusikast.

Õppekäigud:

- 1) muusikaürituste (kontsert, muusikalavastus) külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning sellekohase arvamuse avaldamine suuliselt ja/või kirjalikult, kasutades muusika oskussõnavara;
- 2) õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud vm.

2.2. Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilase kujunemist aktiivseks ning iseseisvaks õppijaks, kes arvestab kaaslasti ning väärtustab koostööd;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, arvestades sealjuures õpilaste individuaalsust;
- 5) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid infotehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: õppekäigud kontsertidele, teatritesse, muuseumidesse, stuudiosse, muusikakoolidesse, looduskeskkonda, näitustele, raamatukogudesse jne;
- 7) kasutatakse mitmekesist ja tänapäevast õppemetoodikat;
- 8) leitakse võimalusi tunnivälise muusikaringide tegevuseks (solistid, ansamblid, orkestrid jm);
- 9) arvestatakse võimaluse korral õpilaste valikutega/ettepanekutega õppetöö kavandamisel ning kaasatakse õpilasi erinevate ürituste korraldamisel.

Gümnaasiumi õppetegevused on:

- 1) ühe- ja mitmehäälnelaulmine;
- 2) vokaalsete võimete kujundamine;
- 3) muusika kuulamine, vestlused/arutelu ja kirjalikud tööd muusikast;
- 4) teadmiste ja muusikalise kirjaoskuse rakendamine musitseerimisel ja muusika kuulamisel;
- 5) iseseisva muusikalise eneseväljenduse ja esinemisoskuse toetamine ning soodustamine;
- 6) pillimängu rakendamine musitseerides; 7) õppekäigud (sh virtuaalsed).

Gümnaasiumis pööratakse tähelepanu individuaalsete oskuste arendamisele, isikupärase mõtlemisesüvendamisele ning õpilaste sotsiaalsete oskuste rakendamisele muusikalistes tegevustes, kasutades mitmekesiseid õppevorme ning -meetodeid. Klassitunnis lauldakse nii ühe- kui ka mitmehäälselt (ühislaul), kooris kolme- või neljahäälselt. Rakendatakse põhikoolis õpitud pillimänguoskusi (Orffi instrumentarium, plokkflööt, 6-keelne väikekannel, akustiline kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi nii individuaalselt kui ka erinevates pillikoosseisudes. Muusikalises omaloomingus innustatakse õpilasi loomingulisi ideid ellu viies kasutama nii traditsioonilisi kui ka erinevaid multimeedia vahendeid. Muusikat kuulates tähtsustub kuulatud muusika põhjal oma arvamuse väljendamine ning selle argumenteeritud põhjendamine nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes teadmistele ja muusika oskussõnavarale. Nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jm) kujundatakse õpilaste isikupärast esinemisoskust ja ettevõtlikkust tegevusi planeerides ning korraldades.

Silmaringi ja teadmiste avardamiseks käiakse kontsertidel, muusikaetendustel ja õppekäikudel, mida võimaluse korral seostatakse kursuse teemadega.

2.3. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest.

Muusikaõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekoht järgneva õppe kujundamisele ning stimuleerib ja motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele.

Hinnatakse õpilase teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi. Hindamine sisaldab kõiki muusikaõpetuse komponente: musitseerimist (laulmist, pillimängu, omaloomingut), muusika kuulamist ja muusikalugu, väljendusoskust kirjalikes ja suulistes aruteludes ning aktiivsust õppetöös ja -käikudel. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpilase aktiivset osalemist koolikooris, silmapaistvat esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel võib arvestada õppetegevuse osana kokkuvõtval hindamisel.

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega.

- teadmised,
- praktilised oskused, □ eneseanalüüsioskus, □ osalusaktiivsus.

Teadmised – muusikaline kirjaoskus, oskussõnavara, muusika kuulamine ja muusikalugu (analüüs); praktilised oskused – laulmine, pillimäng, omalooming, muusikaline liikumine; eneseanalüüsioskus – oskus analüüsida nii enda kui ka kaasõpilaste osalemist ja saavutusi muusikalistes tegevustes; osalusaktiivsus – tunnist osavõtt, aktiivne osalemine muusikalistes tegevustes nii koolis kui ka väljaspool kooli (osalemine koorilaulus, õppekäikudel; kontsertide ja muusikaetenduste külastamine).

Hinne	Punktisumma	Kirjeldus
5	90 – 100	Õpilane omab õpitud materjalist väga häid teadmisi.
4	75 – 89	Õpilane omab õpitud materjalist häid teadmisi.
3	50 – 74	Õpilane omab õpitud materjalist rahuldavaid teadmisi.
2	20 – 49	Õpilane omab õpitud materjalist mitterahuldavaid teadmisi.
1	0 – 19	Õpilase teadmised õpitud materjalist on puudulikud.

Teadmised Õpilane

- kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust;
- väljendab oma arvamust kuulnud muusika kohta, põhjendab ja analüüsib seda suuliselt ja kirjalikult, kasutades muusika oskussõnavara;
- kuulab teiste maade rahvamuusikat, leiab nende iseloomulikke jooni, võrdleb neid eesti rahvamuusikaga, toob esile sarnasusi ja erinevusi.

Teadmised	
Tase	Kirjeldus

5	Õpilane väljendab oma arvamust kuulatavast muusikast selgesõnaliselt (nt kirjeldab 5 erinevat muusika väljendusvahendit), analüüsib ja selgitab seda väga põhjalikult, kasutades muusika oskussõnavara.
4	Õpilane väljendab oma arvamust kuulatava kohta mõningal määral (nt kirjeldab 3–4 erinevat muusika väljendusvahendit), analüüsib ja põhjendab seda, kasutades küllaldast muusika oskussõnavara.
3	Õpilane väljendab oma arvamust kuulatava kohta vähesel määral (nt kirjeldab 1–2 erinevat muusika väljendusvahendit), analüüsib ja põhjendab seda, kasutades vähest muusika oskussõnavara.
2	Õpilane väljendab oma arvamust kuulatava kohta ebapiisavalt, analüüsib ja põhjendab seda, kasutades vaid üksikuid muusika oskussõnu.

Praktilised oskused: laulmine ja pillimäng. Õpilane

- laulab ühe- või mitmehäälses rühmas, olenevalt hääle omapärast;
- laulab oma häält arvestades loomuliku kehahoiu ja hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt, arvestab esitatava muusikapala stiili; järgib häälehoidu häälemurdeperioodil;
- oskab laulda eesti rahvalaule (sh regilaulu) ning teab peast oma kooliastme ühislaule;
- kasutab noodist lauldes relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- kasutab kaasmängudes ja/või *ostinato*’des keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti või 6keelset väikekannelt;
- rakendab musitseerides kitarri lihtsamaid akordmänguvõtteid ning lähtub pillimängus absoluutsetest helikõrgustest (tähtnimedest);
- kasutab muusikat esitades muusikalisi teadmisi ja oskusi.

Praktilised oskused: laulmine ja pillimäng	
Tase	Kirjeldus
5	Õpilane kasutab muusikalisi teadmisi ja oskusi musitseerimisel võimetekohaselt, väga heal tasemel, veatult.
4	Õpilane kasutab muusikalisi teadmisi ja oskusi musitseerimisel võimetekohaselt, heal tasemel, esineb väiksemaid eksimusi (nt meloodias, rütmikas või dünaamikas, stiilis vm).
3	Õpilane kasutab muusikalisi teadmisi ja oskusi musitseerimisel võimetekohaselt, rahuldaval tasemel, esineb puudusi ja vigu (nt meloodias, rütmikas või dünaamikas, stiilis vm).
2	Õpilane kasutab muusikalisi teadmisi ja oskusi musitseerimisel mitterahuldaval tasemel, esineb olulisi puudusi ja vigu.

Praktilised oskused: loominguliste ideede väljendus. Õpilane

- rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid;
- kasutab muusikalistes tegevustes infotehnoloogia vahendeid.

Praktilised oskused: loominguliste ideede väljendus

Tase	Kirjeldus
5	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid sobivate muusikaliste väljendusvahenditega, võimetekohaselt, selgelt, kindlalt ja arusaadavalt.
4	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid võimetekohaselt, arusaadavalt, esineb väiksemaid eksimusi.
3	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid võimetekohaselt, mõningal määral, esineb puudusi ja vigu.
2	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid ebapiisavalt, esineb olulisi puudusi ja vigu.

Õpilane saab hinde „5”, kui ta esitab vastamisel laulu peast, ilma vigadeta, oma hääle omapära arvestades, loomuliku kehahoiu ja hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt, arvestab esitatava muusikapala stiili.

NB! Muusikaliselt vähem võimeka õpilase puhul ei saa nõuda puhast intonatsiooni. Selle tegevuse hindamisel soovitage hinnata ka osalusaktiivsust.

Praktilised oskused: laulmine.

Õpilane □ laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu ja hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt, arvestab esitatava muusikapala stiili; järgib häälehoidu häälemurdeperioodil;

- oskab laulda eesti rahvalaule (sh regilaulu) ning teab peast oma kooliastme ühislaule; □ kasutab muusikat esitades muusikalisi teadmisi ja oskusi.

Praktilised oskused: laulmine			
Tase	Märksõnad	Kirjeldus	
		Muusikaliselt võimekas õpilane	Muusikaliselt vähem võimekas õpilane
5	Suurepärase	Õpilane laulab ladusalt, kergelt, ilma ühegi veata, loomuliku kehahoiu ja hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt, arvestab esitatava muusikapala stiili. Esitus on veenev ja enesekindel.	Õpilane laulab ladusalt, kergelt, ilma ühegi veata, loomuliku kehahoiu ja hingamisega, selge diktsiooniga ja väljendusrikkalt. Esitus on veenev ja enesekindel.
4	Korrektne	Õpilane laulab hästi, üksikute vigadega, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga. Esitus on üldiselt väljendusrikas ja kindel.	Õpilane laulab hästi, üksikute vigadega, selge diktsiooniga. Esitus on üldiselt väljendusrikas ja kindel.
3	Piisav	Õpilane laulab selge diktsiooniga, kuid on raskusi ühtlase ja täpse laulmisega. Esitus on ebakindel, esineb mõttepause ja eksimusi.	
2	Veel harjutamist vajav	Õpilane laulab mitterahuldavalt ja vead on selgelt kuuldav. Esinemine ei edasta laulu sõnumit.	

Eneseanalüüsioskus Õpilane

- oskab kuulata iseennast ja kaaslast ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerimisel.

<i>Eneseanalüüsioskus</i>	
Tase	Kirjeldus
5	Õpilane analüüsib objektiivselt ja põhjalikult enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteeti ning püstib uusi eesmärgi, kirjeldades, mida ja kuidas edaspidi arendada.
4	Õpilane analüüsib enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteeti ja toob välja üksikud eesmärgid, kirjeldades, mida ja kuidas edaspidi arendada.
3	Õpilane analüüsib vähesel määral ja/või õpetaja toetusel enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteeti.
2	Õpilane analüüsib enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteeti üle on mitterahuldav.

Osalusaktiivsus

Õpilane

- suhtub kohusetundlikult endale võetud ülesannetesse;
- osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus; aktsepteerib muusika erinevaid avaldumisvorme;
- laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaalinstrumentaalkoosseisudes.

<i>Osalusaktiivsus</i>	
Tase	Kirjeldus
5	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse väga kohusetundlikult. Õpilase huvi, initsiatiiv, panus ja/või soov osaleda erinevates muusikalistes (sh tunnivälistes) tegevustes on väga suur.
4	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse kohusetundlikult. Õpilase huvi ja/või soov osaleda erinevates muusikalistes (sh tunnivälistes) tegevustes on piisavalt suur.
3	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse osalise kohusetundlikkusega. Õpilane näitab üles mõningast huvi ja/või soovi osaleda muusikalistes (sh tunnivälistes) tegevustes.
2	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse ebapiisava kohusetundlikkusega. Õpilane näitab üles väga vähest huvi ja/või soovi osaleda muusikalistes tegevustes.

2.4. Füüsiline õpikeskkond

1. Kool võimaldab järgmiste vahendite kasutamise: naturaalklaver ja klaveritool, süntesaator, akustiline kitarr, muusikakeskus HIFI, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot, astmetabel, klaviatuuritabel, internetiühenduse ja helikaardiga arvuti ning noodistusprogramm ja MIDI salvestusprogramm.

2. Kool korraldab õpet ruumis, kus on võimalik kasutada rühmatööd ja liikumiseks vajalikke pindu.
3. Kool võimaldab instrumentariumi (Orffi instrumentarium, plokkflöödid, 6-keelsed väikekanded, akustilised kitarrid) õpilastele musitseerimiseks.
4. Kool võimaldab fonoteegi (CD-d, DVD-d, VHS-d) kasutamise.

3. Kunst

3.1. Üldalused

3.1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunnetab kunsti potentsiaali ning näeb selle rakendusvõimalusi nii enese elu ja tegevuse kui ka ümbritseva maailma mõtestamise, mõjutamise ning kujundamise vahendina;
- 2) orienteerub kunsti arenguloo põhilistes küsimustes ja etappides;
- 3) iseloomustab ja võrdleb nüüdisaegses kunstis rakendatud mitmekesisel ideid ja väljendusvahendeid;
- 4) mõistab kunsti ja visuaalkultuuri seoseid ühiskondlike protsesside ning teiste valdkondadega;
- 5) rakendab loovas eneseväljenduses erinevaid kunstilisi väljendusvahendeid ning tehnilisi võtteid, tõlgendab ja lahendab erinevaid probleemülesandeid;
- 6) väärtustab end ümbritsevat elukeskkonda ja visuaalkultuuri pärandit, mõistab uuenduslikku, inimsõbralikku ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 7) orienteerub kunsti, arhitektuuri ja disaini valdkondadega seotud elukutsetes ja edasiõppimisvõimalustes

3.1.2. Õppeaine kirjeldus

Gümnaasiumi kunstiõpetuse lähteülesanne on toetada õpilase tervikliku maailmapildi kujunemist, milles on oluline osa kunstiloo ja nüüdisaegse visuaalse keskkonna tundmaõppimisel. Kunsti arengut vaadeldakse laiemalt, luues seoseid kultuuri, ühiskonna ja ajaloo. Toetatakse positiivse suhtumise kujunemist kunstisse kui valdkonnasse.

Gümnaasiumi kunstiõpe loob baasi kunsti ja visuaalkultuuri vormi- ja pildikeele mõistmiseks ning kultuuride mitmekesisuse väärtustamiseks, avades üldmõisted ja kontseptsioonid. Õppes on kande osa eri ajastute kujutamislade võrdlusel ning kirjeldusmudelitel loomisel. Kunstilugu avatakse suuremate teemarühmade kaudu, vanema kunsti näiteid kõrvutatakse 20. ja 21. sajandi kunstiga. Teemapõhine käsitlus võimaldab rõhutada seoseid ühiskonnas ja kultuuris toimunuga laiemalt. Tähtis on näidata ajastu kunsti seoseid üldise mõtteviisiga, esile tuua kultuuri ja elukorralduse muutumise ühiskondlikke tegureid: religiooni ja valitsemiskorra mõju ning tehnika ja majanduse arengut. Teemade kaudu käsitlus aitab orienteeruda kunstivoolude paljuses, arendab tähelepanu ja vaatlemisioskust ning innustab leidma sidemeid mineviku ja tänapäeva vahel. Nüüdisaegse kunsti, disaini, keskkonna ja virtuaalse meediakeskkonna käsitlemisel on peamine rõhk konteksti ning sõnumi analüüsil. Oluline on kunsti ja visuaalse kultuuri mõtestamine tänapäeva kultuurikontekstis. Kunsti käsitlemisel tuuakse võimalikult palju paralleele Eesti kunsti ja kultuuriga ning näiteid nende kohta.

Kunstialane loov tegevus võimaldab nautida kunsti loomist ning arendada väljendusoskust, toetab emotsionaalset ja isiksuslikku arengut. Kunstiõppe ülesanne on toetada õpilase loova mõtlemise, seoste loomise ja probleemilahenduse oskuste arenemist.

Õppesisu on jagatud tinglikult kolme ploki:

- 1) TEA! ehk sisulis-struktuuriline ülevaade (kunsti ajalugu ja olemus, nüüdiskunsti sünd ja arengusuunad);
- 2) MÕTLE! ehk temaatiline, seoseid loov ja teadmisi laiendav osa (ajastuid läbivad teemad ning võrdlused);
- 3) LOO! ehk uurimuslik, praktiline ja kinnistav osa (õppekäigud ning loomingulised jauurimuslikud projektid).

TEA!-teemasid käsitletakse nii ajalise kui ka sisulise mahu poolest üldistatud kujul, eesmärk on luua õpilastele taustsüsteem ajastuid läbivate teemadega tegelemiseks ja nende võrdlemiseks. Ajastuid läbivaid teemasid

MÕTLE!--plokis võib eri ajastute läbivaid teemasid siduda LOO! osa loominguliste praktiliste töödega, millele annavad teoreetilise aluse loengud ja uurimused – nende vahetõrge on õpetamise metoodika küsimus.

LOO!-osa on õppesisu kinnistav ja loovaid kogemusi laiendav. Terviklikku õpiotsust toetab visuaalsematerjali kogumine, süstematiseerimine ning analüüsimine.

Õppesisu mahus võib teha valikuid ja kombineerida õppetegevusi kavandades mitmeid teemasid kahe kursuse vahel, tagades oodatavad õpitulemused, vald konnapädevused ning üldpädevused. Tulenevalt kunstivaldkonna eripärast ja kooli/õpetaja võimalusest kursuste teemasid jagada on mõlema kursuse õpitulemused esitatud üldistatult ja ühtse tervikuna.

3.1.3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) seostab kunsti arengusuundi ja ilminguid ühiskonnaelu korralduse, religiooni, teaduse, tehnoloogia jm mõjudega; on salliv kultuurierinevuste suhtes;
- 2) tunneb visuaalse kultuuri kui valdkonna ülesehitust ja seoseid peamiste tegevusalade tasandil (kunst, arhitektuur, disain, visuaalne kommunikatsioon jne);
- 3) märkab ning mõistab kunsti ja visuaalkultuuri mõjusid ühiskonnale ning keskkonnale nii ajaloos kui ka tänapäeval;
- 4) võrdleb ja analüüsib kunstiteoseid, otsides neis vastava ajastu temaatikat, sõnumeid ning visuaalset vormikeelt; iseloomustab üldjoontes kunstiteoste ajalist ja stiililist kuuluvust; 5) tõlgendab ning analüüsib nüüdiskunsti teoseid ja erinevaid teostusviise (nt maal, installatsioon, video, kohaspetsiifiline kunst) ning märkab nüüdiskunsti seoseid teiste valdkondadega (nt meedia, reklaam, poliitika);
- 6) väärtustab uuenduslikku, inimsõbralikku ja keskkonnasäästlikku arhitektuuri ja disaini; analüüsib ning võrdleb esemelise keskkonna ja visuaalse kommunikatsiooni ilminguid; 7) püstitab iseseisvalt loomingulisi ja uurimisülesandeid ning otsib neile lahendusi, arendades kontseptsioone ja kavandades teoseid;
- 8) rakendab oma ideede väljendamiseks sobivaid visuaalseid jm kunstilisi väljendusvahendeid ning tehnilisi töövõtteid ja -vahendeid; oskab ning julgeb eksperimenteerida;
- 9) on oma loovates lahendustes eetiline, mõistab kunstniku vastutust; arvestab keskkonnaja kultuuripärandi kaitse nõudmisi;

10) esitleb oma loomingut ja uurimistulemusi, kasutades ainealast terminoloogiat.

3.2. I kursus „Kunstiajalugu ja muutuv olemus”

3.2.1. Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) seostab kunsti arengusuundi ja ilminguid ühiskonnaelu korralduse, religiooni, teaduse, tehnoloogia jm mõjudega; on salliv kultuurierinevuste suhtes;
- 2) tunneb visuaalse kultuuri kui valdkonna ülesehitust ja seoseid peamiste tegevusalade tasandil (kunst, arhitektuur, disain, visuaalne kommunikatsioon jne);
- 3) märkab ning mõistab kunsti ja visuaalkultuuri mõjusid ühiskonnale ning keskkonnale nii ajaloos kui ka tänapäeval;
- 4) võrdleb ja analüüsib kunstiteoseid, otsides neis vastava ajastu temaatikat, sõnumeid ning visuaalset vormikeelt; iseloomustab üldjoontes kunstiteoste ajalist ja stiililist kuuluvust; 5) tõlgendab ning analüüsib nüüdiskunsti teoseid ja erinevaid teostusviise (nt maal, installatsioon, video, kohaspetsiifiline kunst) ning märkab nüüdiskunsti seoseid teiste valdkondadega (nt meedia, reklaam, poliitika);
- 6) väärtustab uuenduslikku, inimsõbralikku ja keskkonnasäästlikku arhitektuuri ja disaini; analüüsib ning võrdleb esemelise keskkonna ja visuaalse kommunikatsiooni ilminguid; 7) püstitab iseseisvalt loomingulisi ja uurimisülesandeid ning otsib neile lahendusi, arendades kontseptsioone ja kavandades teoseid;
- 8) rakendab oma ideede väljendamiseks sobivaid visuaalseid jm kunstilisi väljendusvahendeid ning tehnilisi töövõtteid ja -vahendeid; oskab ning julgeb eksperimenteerida;
- 9) on oma loovates lahendustes eetilise, mõistab kunstniku vastutust; arvestab keskkonnaja kultuuripärandi kaitse nõudmisi;
- 10) esitleb oma loomingut ja uurimistulemusi, kasutades ainealast terminoloogiat.

3.2.2. Õppesisu

Kunsti roll eri ajastutel. Kunsti mõiste ja selle muutumise ajalugu. Kunstnik, teos ja vaataja oma kaasajas. Kunstiteoste analüüsi ja tõlgendamise erinevad meetodid (nt vormiline, märgiline, sotsiaalne) ja vormid (nt kunstikriitika, retsensioon, kirjandusteos, kunstifilm)

Kunstikultuuri üldistav ajatel. Üldistava ajatelje käsitlemisel on olulisim selgitada ja põhjendada kunsti muutumist. Peamiste faktide ja näidete abil luuakse seosed ühiskondlike põhjuste, kunsti ja ajastu mõtteviisi vahel. Erialase sõnavara omandamine.

Kunsti tekkimine. Vanimad kõrgkultuurid. Mesopotaamia. Egiptus. **Antiikaja kunst.** Vana-Kreeka. Vana-Rooma.

Keskaja kunst. Romaani stiil. Gooti stiil. Kunst ja religioon.

Renessanss. Vararenessanss. Kõrgrenessanss. Inimesekeskse maailmapildi kujunemine. Kunst ja teadus. Trükikunsti leiutamine.

Barokk. Kunst kiriku ja valitsejate teenistuses. **Klassitsism.** Antiikpärandi mõju ja valgustusajastu ideed.

Sama sajand, erinevad vaated. **Romantism.** Mäss korra vastu. **Realism.** Tõearmastus. **Juugend.** Tervikliku stiili taotlus.

Eri ajastute kunsti võrdlevate teemade valik. Seoseid loovad teemad rõhutavad kunsti seoseid ühiskonnas ja kultuuris toimunuga, ajastu mõtteviisi, religiooni ja valitsemiskorra, tehnika ja majandusega. Eri ajastute kunsti seostades arutleda kunstiteoste väljendusvahendite, loomise eesmärkide, tähenduse ja sotsiaalse rolli üle. Kunsti nähtusi võrdlevad teemad (valida kuni kolm teemat):

- 1) perspektiivikasutus, keskkonna ja ruumi kujutamise viisid;
- 2) inimese kujutamise viisid: idealiseeritud, realistlik, stiliseeritud;
- 3) lugude ja sümbolite ringlus läbi sajandite;
- 4) kunstniku rollid: käsitööline, leiutaja, ajaloolane, geenius, staar, ettevõtja jne; 5) muuseumi sünni, tuntumad galeriid ja muuseumid.

Loomingulised ja uurimisprojektid, õppekäigud. Loomingulised projektid on seotud Mõtlet!-osa võrdlevate teemadega ning mõtestavad, kinnistavad ja laiendavad õpitut. Oluline on isiklik vaatenurk, käsitletavate teemade endast ja nüüdisajast lähtuv tõlgendamine. Loovtööde tegemisel valida oma ideele sobivad väljendusvahendid (nt joonistus, maal, kollaaž, ruumiline objekt, digitaalne pilt, video, tegevuskunst jne). Loovtöö protsessi osa on töö esitlemine, analüüs ja tõlgendamine ning oma valikute põhjendamine. Projektid ning õppekäigud on seotud erinevate õpikeskkondadega: ateljee, loodus- ja linnakeskkond, muuseum, näitus, virtuaalkeskond jne.

3.3. II kursus „Kunst ja visuaalkultuur 20. ja 21. sajandil“

3.3.1. Õppesisu

Kunsti ja visuaalkultuuri muutumine. Nüüdisaegse elutunnetuse ja globaalse maailma sünni, teaduse, tehnoloogia ja linnastumise võidukäik. Kunstiteos ja kontekst: vaatajad, koht ning aeg. Autorsus, kunstnike ja vaatajate suhte muutumine. Elukeskkonna kujundamise põhimõtted: arhitektuur, disain, visuaalne meedia.

Kunst moderniseeruva ajastul.

19. sajandi lõpu kunst: impressionism, postimpressionism, juugend ja sümbolism. Fotograafia ja illustreeritud ajakirjandus. 20. sajandi I poole kunst. Modernistliku kunsti suunad: fovism, ekspressionism, futurism, kubism, abstraksionism, sürrealism. Avangard. I maailmasõda ja dadaism. Modernistlik arhitektuur ja disain. Funktsionalism. Kunst totalitaarsetes riikides: sotsialistlik realism, natsionaalsotsialistlik kunst.

II maailmasõja järgne kunst.

Külm sõda: abstraktne ekspressionism versus figuratiivne kunst. Üleminek modernismist postmodernismi. Minimalism, opkunst jne. Popkunst. Hüperrealism. *Happening*, kehakunst, maakunst. Kontseptualism kui nüüdisaegse kunsti alusprintsip.

Postmodernism ja nüüdiskunst.

Postmodernistlik kunst. Sotsiaalkriitiline ja poliitiline kunst. Kunst avalikus ruumis. Kunstimeediumide paljus: maal, graafika, skulptuur, installatsioon, fotokunst, videokunst, tegevuskunst, interaktiivne meediakunst, helikunst, netikunst jt. Teemade ja seisukohtade paljus 21. sajandi kunstis: teadus, innovatsioon, ökoloogia, identiteet, soolitus, eetika jne. Rahvusvahelised nüüdiskunsti näitused ja kunsti globaliseerumine.

Keskkond. Disain. Visuaalne meedia.

Arhitektuuri ja disaini valdkonnad (tootedisain, mood, graafilne disain jne). Ehitatud keskkonna arengusuunad seoses ühiskonna, tehnoloogia ning inimese mõtteviiside muutumisega. Disain ja inimsõbralik elukeskkond: innovatsioon, targad materjalid, keskkonnateadlikkus. Disainiprotsess – probeemilahendus. Meediakeskkond ja visuaalne kommunikatsioon. Kultuuripärandi kaitse. Autoriõigus. Kunsti, arhitektuuri ja disainiga seotud elukutsed.

Nüüdiskunsti nähtusi võrdlevad teemad (valida kuni kolm teemat):

1. Individuaalsus, kollektiivsus ja anonüümsus kunstis.
2. 20. sajandi nn realismid: sürrealismist ja sotsrealismist kuni hüperrealismi ja videokunsti.
3. Mäng kunstiajaloo minevikuga, tsitaat, remiks, paroodia nüüdisaja kunstis ning visuaalkultuuris. 4. Kunsti aktiivsed sekkumised ühiskonda: poliitiline kunst, feministlik kunst, avalik kunst.
5. Nüüdisaegse kultuuri interdistsiplinaarsus: kunst, muusika, film, kirjandus.
6. Muutused arhitektuuris ja disainis 20. ja 21. sajandil.

Loomingulised ja uurimuslikud projektid, õppekäigud

Loomingulised projektid on seotud Mõtlet!-osa võrdlevate teemadega ning mõtestavad, kinnistavad ja laiendavad õpitut. Oluline on isiklik vaatenurk, käsitletavate teemade endast ja nüüdisajast lähtuv tõlgendamine. Loovtööde tegemisel valida oma idee sobivad väljendusvahendid (nt joonistus, maal, kollaaž, ruumiline objekt, digitaalne pilt, video, tegevuskunst jne). Loovtöö protsessi osa on töö esitlemine, analüüs ja tõlgendamine ning oma valikute põhjendamine. Projektid ja õppekäigud on seotud õppe korraldamisega erinevates õpikeskkondades: ateljee, loodus- ja linnakeskkond, muuseum, näitus, virtuaalkeskkond jne.

3.3.2. Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) võimaldatakse õppida üksi ja rühmas, kasutades erinevaid õppemeetodeid ning arvestades õpilaste õpistiile;
- 3) kasutatakse mitmekesisest õpikeskkonda: ateljee, loodus- ja linnakeskkond, virtuaalkeskkond, muuseumid, näitused jne;
- 4) rakendatakse praktilises loomingu- ja tegevuses nii traditsioonilisi kunstitehnikaid ja -vahendeid kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ning -vahendeid (joonistamine, maal, kollaaž, ruumilised seaded, digitaalpildid, video, *performance* jne);
- 5) pööratakse suurt tähelepanu õpilaste analüüsi- ja eneseväljendusvõime arendamisele: retsensioonide ja uurimistööde kirjutamine ning esitlemine, kunstiteoste ja ajastute näidete võrdlemine ning analüüsimine;
- 6) illustreeritakse õppesisu näidetega nii maailma kui ka Eesti kunstist ning eesti rahvakultuurist.

3.4.Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamise eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet, arendada eneseanalüüsi oskust ning toetada tema visuaalse väljendusviisi leidmist ja arendamist.

Hindamise objekt on nii tööprotsess kui ka lõpptulemus (loovtööde arendamise eksperimendid ja valminud teos, visuaalne väljendusoskus ja aruteludes osalemine, kunstiteose analüüs ja uurimistöö jne). Õpilane võib aktiivselt osaleda hindamises nii oma arengu teadliku jälgimise (nt õpimapp, portfoolio) kui ka oma valikute ja arvamuste põhjendamise kaudu.

Õpilane peab alati teadma, mida hinnatakse ning mis on hindamise lähtekohad ja kriteeriumid.

Ülesannete laadi valides ja hindamisaspekte kindlaks määrates tuleb väärtustada oskust leida asjakohast infot, seda tõlgendada ja järeldusi teha. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

- teadmised,
- praktilised oskused, □ eneseanalüüsioskus, □ osalusaktiivsus.

Teadmised – kunstiline kirjaoskus, oskussõnavara, kunsti kaemus ja kunstiajalugu (analüüs);

Praktilised oskused – joonistamine, maalinine, graafika, skulptuur, kollaaž, joonestamine;

Eneseanalüüsioskus – oskus analüüsida nii enda kui ka kaasõpilaste osalemist ja saavutusi kunstilistes tegevustes;

Osalusaktiivsus – tunnist osavõtt, aktiivne osalemine üritustes nii koolis kui ka väljaspool kooli (osalemine kunstikonkursides, -projektides).

Hinne	Punkti summa*	Kirjeldus
5	90 – 100	Õpilane omab õpitud materjalist väga häid teadmisi.
4	75 – 89	Õpilane omab õpitud materjalist häid teadmisi.
3	50 – 74	Õpilane omab õpitud materjalist rahuldavaid teadmisi.
2	20 – 49	Õpilane omab õpitud materjalist mitterahuldavaid teadmisi.
1	0 – 19	Õpilase teadmised õpitud materjalist on puudulikud.

Teadmised Õpilane

- vaatab ja eristab kunsti väljendusvahendeid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon) ning kunstiteose ülesehitust;
- väljendab oma arvamust kunsti kohta, põhjendab ja analüüsib seda suuliselt ja kirjalikult, kasutades kunsti oskussõnavara;
- teab teiste maade kunsti, leiab nende iseloomulikke jooni, võrdleb neid eesti rahvakunstiga, toob esile sarnasusi ja erinevusi.

Teadmised	
Tase	Kirjeldus
5	Õpilane väljendab oma arvamust kunstist selgesõnaliselt, analüüsib ja selgitab seda väga põhjalikult, kasutades kunsti oskussõnavara.

4	Õpilane väljendab oma arvamust kunstiteose kohta mõningal määral, analüüsib ja põhjendab seda, kasutades küllaldest kunsti oskussõnavara.
3	Õpilane väljendab oma arvamust kunstiteose kohta vähesel määral (nt kirjeldab 1–2 erinevat kunsti väljendusvahendit), analüüsib ja põhjendab seda, kasutades vähest kunsti oskussõnavara.
2	Õpilane väljendab oma arvamust kunstiteose kohta ebapiisavalt, analüüsib ja põhjendab seda, kasutades vaid üksikuid kunsti oskussõnu.

Praktilised oskused: joonistamine, maalinine, graafika, skulptuur, kollaaž, joonestamine
Õpilane

- uurimuslikud ja loovad rühma- ja individuaalsed tööd, ühise tulemuse nimel koostöö.
- visandamine ja kavandamine. Kujutamine ja kujundamine. Eksperimenteerimine kujutamise reeglitega. Oma teoste esitlemine, valikute põhjendamine.
- ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine.
- kunstitehnikate loov kasutamine. Digitaalsete tehnikatega tutvumine ja katsetamine.
- kunstiteoste analüüsimine, võrdlemine, nende üle arutlemine.

Praktilised oskused: joonistamine, maalinine, graafika, skulptuur, kollaaž, joonestamine	
<i>Tase</i>	<i>Kirjeldus</i>
5	Õpilane kasutab kunsti teadmisi ja oskusi (joonistamine, maalinine, graafika, skulptuur, kollaaž, joonestamine), väga heal tasemel, veatult.
4	Õpilane kasutab kunsti teadmisi ja oskusi, heal tasemel, esineb väiksemaid eksimusi.
3	Õpilane kasutab kunsti teadmisi ja oskusi, rahuldaval tasemel, esineb puudusi ja vigu.
2	Õpilane kasutab kunsti teadmisi ja oskusi mitterahuldaval tasemel, esineb olulisi puudusi ja vigu.

Praktilised oskused: loominguliste ideede väljendus.
Õpilane

- rakendab kunsti teadmisi üksi ja rühma koosseisus ning väljendab erinevates kunsti tegevustes oma loomingulisi ideid;
- kasutab oma tegevustes infotehnoloogia vahendeid.

Praktilised oskused: loominguliste ideede väljendus	
<i>Tase</i>	<i>Kirjeldus</i>
5	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid sobivate kunstiliste väljendusvahenditega, võimetekohaselt, selgelt, kindlalt ja arusaadavalt.
4	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid võimetekohaselt, arusaadavalt, esineb väiksemaid eksimusi.
3	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid võimetekohaselt, mõningal määral, esineb puudusi ja vigu.
2	Õpilane väljendab oma loomingulisi ideid ebapiisavalt, esineb olulisi puudusi ja vigu.

Eneseanalüüsioskus

Õpilane

- oskab hinnata enda ning kaaslasti kunstiteoseid; oskab hinnata enda ja teiste panust koos joonistuses või maalimises.

Eneseanalüüsioskus	
Tase	Kirjeldus
5	Õpilane analüüsib objektiivselt ja põhjalikult enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteeti ning püstatab uusi eesmärgi, kirjeldades, mida ja kuidas edaspidi arendada.
4	Õpilane analüüsib enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteeti ja toob välja üksikud eesmärgid, kirjeldades, mida ja kuidas edaspidi arendada.
3	Õpilane analüüsib vähesel määral ja/või õpetaja toetusel enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteeti.
2	Õpilase analüüs enda (või kaasõpilaste) töö kvaliteedi üle on mitterahuldav.

Osalusaktiivsus

Õpilane

- suhtub kohusetundlikult endale võetud ülesannetesse;
- osaleb meeleldi kunstilistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus; aktsepteerib kunsti erinevaid avaldumisvorme;

Osalusaktiivsus	
Tase	Kirjeldus
5	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse väga kohusetundlikult. Õpilase huvi, initsiatiiv, panus ja/või soov osaleda erinevates kunstilistes (sh tunnivälistes) tegevustes on väga suur.
4	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse kohusetundlikult. Õpilase huvi ja/või soov osaleda erinevates kunstilistes (sh tunnivälistes) tegevustes on piisavalt suur.
3	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse osalise kohusetundlikkusega. Õpilane näitab üles mõningast huvi ja/või soovi osaleda kunstilistes (sh tunnivälistes) tegevustes.
2	Õpilane suhtub endale võetud ülesannetesse ebapiisava kohusetundlikkusega. Õpilane näitab üles väga vähest huvi ja/või soovi osaleda kunstilistes tegevustes.

3.5. Füüsiline õpikeskkond

1. Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on 500 lux päevavalgusspektriga valgustus tööpinnal, vesi/kanalisatsioon, reguleeritava kõrgusega molbertid koos joonistusallustega, tööde kuivatamise, hoiustamise ja eksponeerimise võimalused ning projektsioonitehnika.
2. Kool tagab kooli õppekava järgi kunstitundideks foto- ja videokaamerate, skanneri ja printeri ning internetiühendusega arvutite kasutamise võimaluse. Samuti võimaldab kool vajalikud kunstivahendid ja -materjalid.